

Lichamelijke gezondheid

Infokaart

Ouderenmonitor Zeeland 2007

Inleiding

Of iemand lichamelijk gezond is, wordt onder andere bepaald door het wel of niet hebben van een (chronische) ziekte. Ook een opgelopen letsel, vergiftiging of blessure (bijvoorbeeld ontstaan in of rondom het eigen huis of door een verkeersongeval) heeft gevolgen voor de lichamelijke gezondheid. Deze infokaart beschrijft het voorkomen van chronische ziekten en opgelopen letsel waarvoor medische behandeling noodzakelijk was bij zelfstandig wonende 65-plussers in Zeeland. Ook wordt in deze infokaart aandacht besteed aan medicijngebruik.

Chronische ziekten

Hoge bloeddruk komt het meest voor bij ouderen in Zeeland

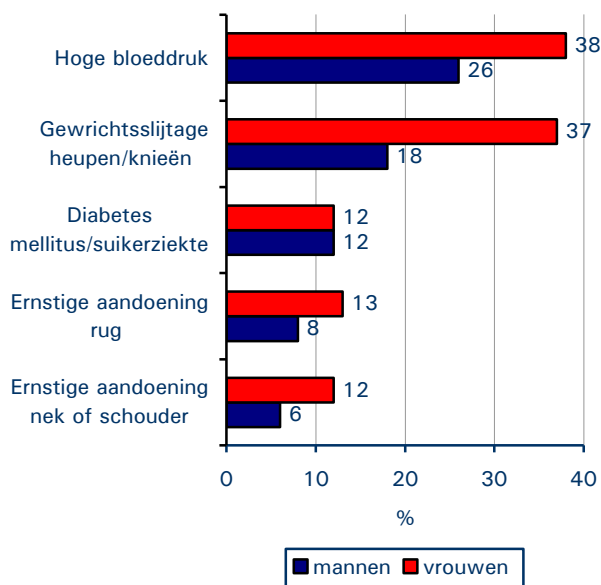
Chronische ziekten kunnen grote gevolgen hebben voor de patiënt. Afhankelijk van de aandoening kan dit betekenen: pijn, niet in staat zijn om dagelijkse dingen te doen en invloed op de geestelijke gesteldheid. Daarnaast kan het ook belemmerend werken op deelname aan het maatschappelijk leven. De ziekte heeft bovendien niet alleen invloed op de patiënt zelf maar ook op de naaste omgeving [1].

In Zeeland heeft 63% van de ouderen één of meer chronische aandoeningen vastgesteld door een arts. Chronische ziekten die het meest voorkomen zijn hoge bloeddruk (33%), gewrichtsslijtage van heupen en knieën (28%) en diabetes mellitus (12%) (zie figuur 1).

Kerngegevens

- In Zeeland heeft 63% van de ouderen minimaal één chronische aandoening
- Chronische ziekten komen meer voor bij vrouwen en 75-plussers
- Meest voorkomende chronische aandoeningen zijn hoge bloeddruk, gewrichtsslijtage van heupen of knieën en diabetes mellitus/suikerziekte
- Van de ouderen in Zeeland heeft 9% in de afgelopen drie maanden één of meerdere keren letsel opgelopen
- De meeste letsels ontstaan in of rondom het eigen huis
- Ouderen die beperkt zijn door hun lichamelijke gezondheid, vrouwen en alleenstaanden vormen een risicogroep voor het oplopen van letsel
- 80% van de ouderen heeft medicijnen op recept gebruikt in de voorgaande twee weken van het onderzoek
- 35% heeft vrij verkrijgbare medicijnen gebruikt (medicijnen zonder recept gekocht)

Chronische ziekten komen vaker voor bij vrouwen dan mannen. Zo heeft 70% van de vrouwen in Zeeland minimaal één chronische aandoening vastgesteld door een arts, ten opzichte van 56% van de mannen. Het voorkomen van chronische ziekten neemt toe met de leeftijd. In Zeeland heeft 70% van de 75-plussers en 58% van de 65-74-jarigen een chronische ziekte.

Figuur 1. Top vijf meest voorkomende chronische aandoeningen onder ouderen in Zeeland naar geslacht

Chronisch zieken ervaren eigen gezondheid slechter

Het hebben van chronische ziekten heeft zoals verwacht invloed op het oordeel dat ouderen geven over hun eigen gezondheid en op de beperkingen in bezigheden. Van de ouderen in Zeeland met een chronische aandoening, beoordeelt 34% de eigen gezondheid als matig tot slecht; van de ouderen die geen chronische aandoening hebben is dit 9%. Twee op de vijf ouderen in Zeeland met een chronische ziekte (38%) voelt zich beperkt in bezigheden als gevolg van de lichamelijke gezondheid; van de ouderen die geen chronische ziekte hebben is dit 11%. Voor meer informatie over de ervaren gezondheid en lichamelijke beperkingen bij de totale groep 65-plussers in Zeeland, wordt verwezen naar de infokaart over kwaliteit van leven.

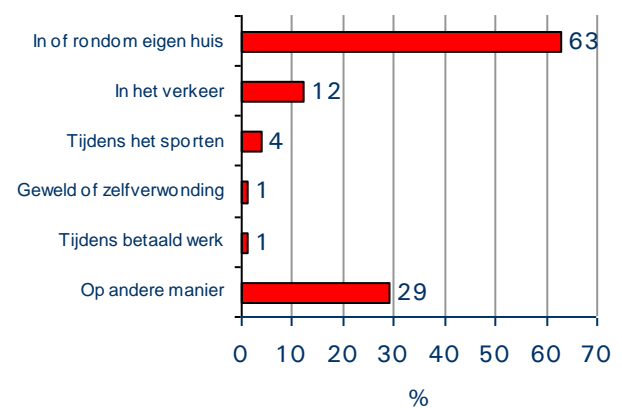
Letsels

Ongevallen in of rondom eigen huis belangrijkste oorzaak letsels

Onder letsels verstaan we letsels die ontstaan door ongevallen, geweld en zelfbeschadiging. Privé-ongevallen komen in vergelijking tot bijvoorbeeld verkeersongevallen of arbeidsongevallen veel voor (730.000 medisch behandelde slachtoffers in Nederland per jaar) en kennen een hoge sterfte (2.300 doden per jaar). Onder privéongevallen verstaan we alle ongevallen voor zover het géén arbeids-, verkeers- of sportongeval betreft. Het

gaat vaak om letsel dat is opgelopen in of rondom het eigen huis, in openbare gebouwen, op straat of tijdens vrijetijdsbesteding. Opzettelijk toegebracht letsel en letsel ontstaan tijdens medische behandeling vallen er buiten. Tot de leeftijd van 75 jaar overlijden meer mannen dan vrouwen aan een privéongeval. Voor 75-plussers geldt dat meer vrouwen dan mannen aan een privéongeval overlijden. Verder geldt hoe ouder, hoe meer kans op een fataal privéongeval [2].

Van de ouderen in Zeeland heeft 9% in de afgelopen drie maanden één of meer keren letsel opgelopen dat medisch behandeld is. Bijna tweederde van deze ouderen (63%) heeft het betreffende letsel opgelopen in of rondom het huis, en 12% in het verkeer (zie figuur 2).

Figuur 2. Percentage ouderen in Zeeland dat letsel heeft opgelopen naar ontstaanswijze

Ouderen die beperkt zijn door hun lichamelijke gezondheid, vrouwen en alleenstaanden hebben vaker letsel opgelopen in de afgelopen drie maanden dan ouderen die niet beperkt worden door de lichamelijke gezondheid, mannen en niet alleenstaanden. Wat betreft letsels in of rondom eigen huis, zijn het de ouderen die lichamelijk beperkt zijn die relatief vaker een letsel hebben opgelopen.

In Zeeland is bijna twee derde van de ouderen met letsel behandeld door de huisarts (62%), is 34% naar de fysiotherapeut geweest en is bijna één op de vijf ouderen naar de Spoed Eisende Hulp gegaan (19%). Ongeveer 18% is behandeld door een specialist en 14% heeft een ziekenhuisopname gehad.

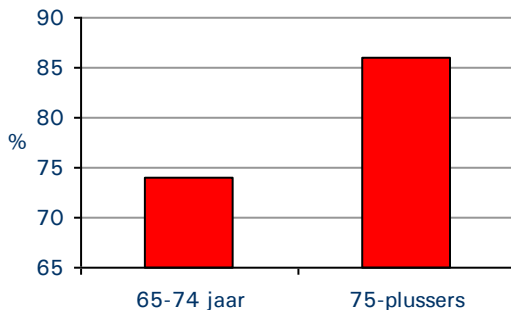
Letsel werd meestal opgelopen aan het been (33%) (inclusief knie of enkel) of aan de arm (inclusief schouder en sleutelbeen) (18%). In bijna een kwart van de gevallen was er sprake van een verstuiking (23%).

Medicijngebruik

Vier op de vijf ouderen in Zeeland gebruikt medicijnen op recept

Medicijngebruik is een indicator voor de gezondheid van mensen. Door het gebruik van geneesmiddelen kunnen mensen (sneller) herstellen van een ziekte. Tevens kunnen de ernst en het verloop van een aandoening beïnvloed worden. Helaas kan onverantwoord geneesmiddelengebruik juist ook schade veroorzaken aan de gezondheid.

Van de ouderen in Zeeland heeft 80% in de twee weken voorafgaand aan het onderzoek medicijnen op recept gebruikt. Ongeveer een derde (35%) heeft vrij verkrijgbare medicijnen gebruikt (medicijnen die zonder recept zijn gekocht). Het gebruik van medicijnen op recept ligt bij 75-plussers hoger dan bij 65-74 jarigen (zie figuur 3). Daarnaast hebben ook vrouwen en ouderen beperkt door de lichamelijke gezondheid vaker medicijnen op recept gebruikt.

Figuur 3. Percentage ouderen in Zeeland dat in de voorgaande twee weken medicijnen op recept heeft gebruikt naar leeftijd

Het gebruik van medicijnen zonder recept ligt bij vrouwen hoger dan bij mannen. Van de vrouwen heeft 40% vrij verkrijgbare medicijnen gebruikt en bij mannen is dat 29%. Ouderen die beperkt zijn door hun lichamelijke gezondheid gebruiken ook vaker medicijnen zonder recept.

Hoe komt de GGD aan deze informatie?

De gegevens in deze infokaart zijn afkomstig uit de Ouderenmonitor Zeeland 2007 van de GGD Zeeland. Het onderzoek is uitgevoerd in alle dertien gemeenten in Zeeland. De gezondheidsenquête is naar 9.000 zelfstandig wonende 65-plussers gestuurd. Ouderen uit institutionele huishoudens (verzorgingshuizen en verpleeghuizen) hebben niet aan het onderzoek deelgenomen. De vragenlijst is door 6.631 65-plussers ingevuld, wat een respons van 74% betekent.

Waar in deze infokaart risicogroepen worden beschreven, is steeds gekeken naar geslacht, leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat, sociaal economische status (hier bepaald door het financieel rondkomen met alleen AOW), lichamelijke beperkingen en mate van verstedelijking (wonen de ouderen in een stedelijke omgeving of meer op het platteland).

Meer informatie?

Voor meer resultaten uit de Ouderenmonitor Zeeland 2007 gaat u naar www.GGDgezondheidsatlas.nl. Op deze website vindt u meer cijfers. Daar vindt u tevens de andere infokaarten die over dit onderzoek zijn geschreven: kwaliteit van leven, leefstijl, eenzaamheid, welzijn en zorg, mantelzorg, wonen, sociale veiligheid en huiselijk geweld, en kwetsbare ouderen. Deze informatie is met name bedoeld voor de Zeeuwse gemeenten bij het onderbouwen van het lokaal gezondheidsbeleid. De GGD Zeeland kan gemeenten bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van gezondheidsbeleid ondersteunen.

Bronnen

1. RIVM; Zorg voor gezondheid. Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2006
2. RIVM; Nationaal Kompas Volksgezondheid, www.nationaalkompas.nl

Colofon

Auteurs:

Leonie de Bruijne, Karin Weterings

GGD Zeeland, afdeling Beleidsadviesing en -Ondersteuning
Evie Haest

GGD Brabant-Zuidoost, afdeling Gezondheidsbevordering
Rebecca Bareman

GGD West-Brabant, afdeling Gezondheidsbevordering

www.ggdzeeland.nl en www.GGDgezondheidsatlas.nl

© GGD Zeeland, Goes oktober 2008

